

Магістр 1 року навчання
Фінансового факультету ХНЕУ

**ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: СУТНІСТЬ
ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ**

Анотація. Досліджено сучасні підходи до тлумачення сутності інвестиційного проекту. Сформовано визначення інвестиційного проекту як економічної категорії на основі виділення його сутнісних ознак. Узагальнено класифікацію джерел фінансування інвестиційних проектів.

Аннотация. Исследованы современные подходы к толкованию сущности инвестиционного проекта. Сформировано определение инвестиционного проекта как экономической категории на основе выделения его сущностных признаков. Обобщена классификация источников финансирования инвестиционных проектов.

Annotation. Modern approaches to the interpretation of the essence of investment project are investigated. The definition of the investment project as economic category is formed considering its essential characteristics. The classification of the sources of investment projects financing is generalized.

Ключові слова: інвестиційний проект, інвестиційна діяльність, джерела фінансування, класифікація.

У сучасних умовах здійснення структурних перетворень очевидним є факт, що одним із джерел розвитку національної економіки має бути динамічна інвестиційна діяльність, яка впливає на фундаментальні основи господарської діяльності, економічні й соціальні процеси та розвиток суспільства в цілому. При цьому успішна інвестиційна діяльність можлива лише за наявності обґрунтованих теоретичних засад її здійснення. Зокрема ключовою складовою інвестиційної діяльності є інвестиційні проекти та джерела їх фінансування, що виступають важливими об'єктами економічних досліджень.

Питання щодо ідентифікації інвестиційного проекту як економічної категорії, а також складу джерел фінансування інвестиційних проектів розглядалися багатьма науковцями, серед яких Боярко І. М., Гриньова В. М., Грицай Т. Л., Дука А. П., Майорова Т. В. та ін. [1 – 5]. У той же час не сформовано єдиного підходу до визначення даної категорії, що потребує подальшого дослідження зазначеної проблеми.

Метою дослідження є визначення сучасних підходів до тлумачення сутності інвестиційного проекту та формування визначення даної економічної категорії з урахуванням її основних ознак, а також узагальнення класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів.

Аналітичний огляд теоретичних робіт з інвестування свідчить про відсутність єдиного визначення поняття "інвестиційний проект". Погляди науковців щодо тлумачення даної категорії наведені в таблиці.

Таблиця

Визначення категорії "інвестиційний проект"

Автор	Визначення категорії "інвестиційний проект"
1	2
Боярко І. М., Гриценко Л. Л. [1, с. 18]	Це системно обмежений та закінчений комплекс документів, який містить систему взаємопов'язаних у часі й просторі та узгоджених із ресурсами заходів і дій, спрямованих на отримання прибутку або досягнення соціального ефекту

Закінчення таблиці

1	2
---	---

Гриньова В. М.	Це основний документ, що визначає необхідність здійснення
----------------	---

[2, с. 49]	реального інвестування, у якому в загальноприйнятій послідовності його розділів подаються основні характеристики проекту та фінансові показники, пов'язані з його реалізацією
Грицай Т. Л. [3, с. 276]	Це системно обмежений і закінчений комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових, розрахункових та конструктивно-технічних заходів, що забезпечує окремий напрям стратегічного розвитку суб'єкта господарювання, обґрунтовує необхідність інвестиційних ресурсів та включає систему відповідних управлінських рішень з метою досягнення конкретних результатів за умов обмеженості ресурсів та чітко визначених строків
Дука А. П. [4, с. 228]	З одного боку, це спеціальним способом підготовлена документація, що містить максимально повний опис і обґрунтування всіх особливостей майбутнього інвестування; з іншого боку, це комплекс заходів, що здійснюються інвестором з метою реалізації свого плану нарощування капіталу
Скорнякова Ю. Б. [5, с. 85]	Це цілісна система об'єктів інвестування, що формується та використовується інвестором (інвесторами) з метою отримання доходу або досягнення інших заздалегідь визначених цілей
Майорова Т. В. [6, с. 235]	Це системно обмежений і закінчений комплекс заходів, документів і робіт, фінансовим результатом якого є прибуток (дохід), матеріально-речовим результатом – нові або реконструйовані фонди, або придбання та використання фінансових інструментів чи нематеріальних активів з подальшим отриманням доходу чи соціального ефекту
Зимін А. І. [7, с. 158]	Це програма реалізації інвестицій, пов'язана з обґрунтуванням економічної доцільності, обсягом та терміном реалізації вкладень, у тому числі зі складанням усієї необхідної проектно-кошторисної документації та описом конкретних практичних дій щодо здійснення бізнес-плану
Тарасюк Г. М. [8, с. 6]	Це сукупність документів, що характеризують проект від його задуму до досягнення заданих показників ефективності й обсягу; це будь-який комплекс забезпечених інвестиціями заходів
Шаріпова О. С., Диннік І. В. [9, с. 232]	Це сукупність спеціальних способів та методів оформлення пропозиції щодо інвестиційних вкладень підприємства, що переслідує конкретну ціль, а саме отримання прибутку або соціального ефекту

На основі аналізу й узагальнення визначень інвестиційного проекту можна виділити такі притаманні йому основні ознаки:

передбачає здійснення комплексу певних заходів та управлінських рішень;

має чітко виражену кінцеву мету, що має бути досягнута впродовж періоду реалізації проекту;

здійснюється в певних часових межах: має чітко визначений у часі початок та кінець;

здійснюється в умовах обмеженості ресурсів: матеріальних, фінансових, трудових тощо;

кількісна оцінка результатів реалізації проекту;

унікальність кожного проекту;

матеріалізується у документах, що деталізують та обґрунтовують економічні та технічні аспекти реалізації інвестицій;

комплексність та системність.

Ураховуючи виділені ознаки інвестиційного проекту та систематизуючи погляди науковців щодо його сутності, можна надати таке визначення інвестиційного проекту як економічної категорії: інвестиційний проект – це унікальна система взаємопов'язаних, взаємозалежних, послідовних і скоординованих заходів організаційно-правового, технічного, економічного та іншого характеру щодо реалізації інвестицій в умовах обмеженості ресурсів з метою отримання прибутку,

соціального ефекту чи досягнення інших конкретних цілей у рамках певного часового періоду, що має відображення у комплексі відповідної проектної документації.

З ознакою обмеженості ресурсів для реалізації інвестиційного проекту органічно пов'язане питання визначення джерел фінансування проекту.

Відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність" [10], до джерел фінансування інвестиційних проектів слід віднести:

- власні фінансові ресурси інвестора;
- позичкові фінансові кошти інвестора;
- залучені фінансові кошти інвестора;
- бюджетні інвестиційні асигнування;
- безоплатні й благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

Що стосується літературних джерел, то можна виділити такі підходи до джерел формування інвестиційних ресурсів підприємства: по-перше, розподіл їх на власні, позичкові, залучені [11, с. 177]; по-друге – на бюджетні та небюджетні кошти. Бюджетні кошти, в свою чергу, поділяються на кошти державного та місцевого бюджетів (із наступним розподілом на кошти загального та спеціального фондів), а небюджетні – на запозичені та інвестовані кошти [12, с. 205].

У своєму науковому дослідженні Стефанович Є. А. класифікує джерела фінансування інвестиційних проектів на внутрішні (чистий прибуток, раніше здійснені довгострокові фінансові вкладення, термін яких минає в поточному періоді), зовнішні (довгострокові кредити банків, емісія цінних паперів, бюджетне фінансування, інвестиційний лізинг і селенг тощо) та змішані (венчурне фінансування та класичне змішане фінансування) [13, с. 9].

Сформована на основі узагальнення зазначених підходів класифікація джерел фінансування проекту наведена на рисунку.

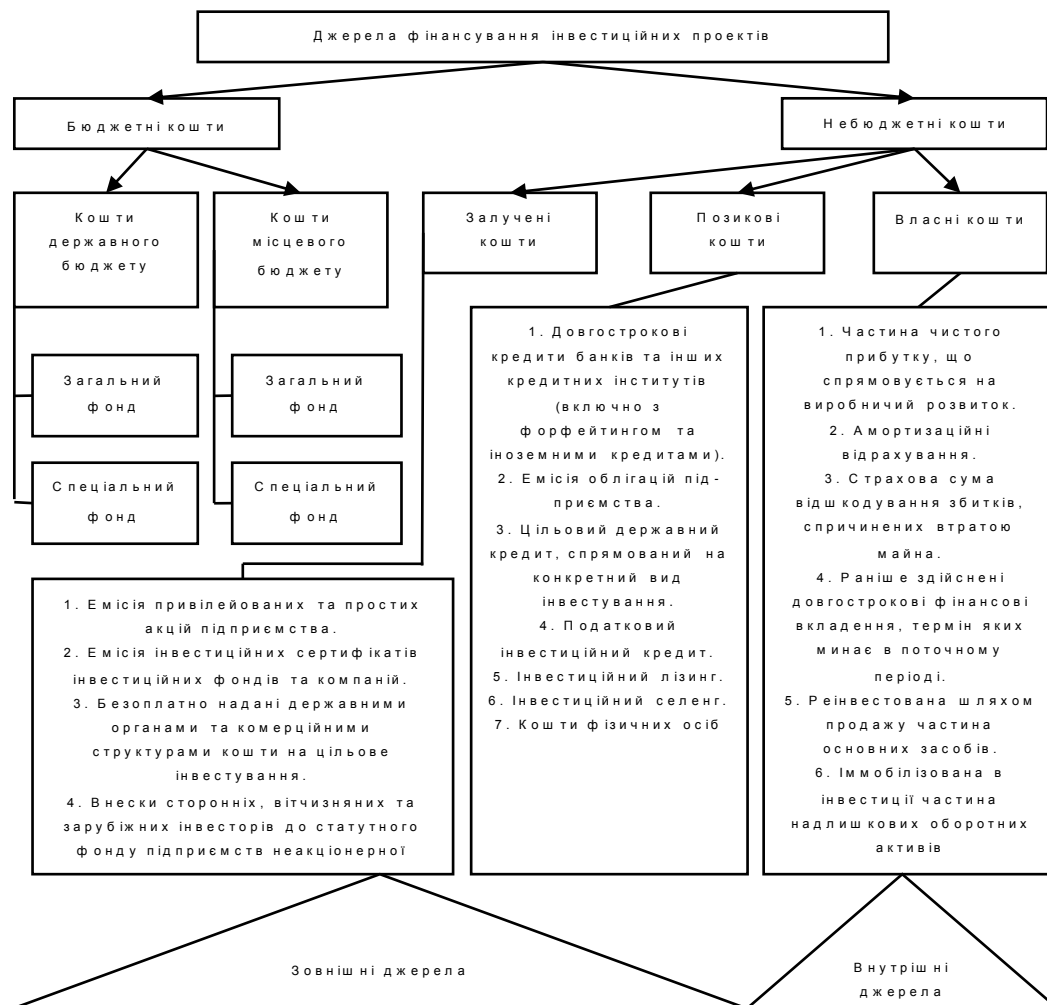

Рис. Узагальнена класифікація джерел фінансування інвестиційного проекту

Очікувана результативність інвестиційних проектів багато в чому визначає вибір джерел їх фінансування та оптимальне їх поєднання. Проте в Україні існують певні проблеми щодо мобілізації фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів.

Так, серед власних джерел найбільш реальними є прибуток, частина оборотних активів та реалізація частини основних фондів. Серед позикових ресурсів реальними для деяких підприємств на сьогоднішній день можна вважати випуск корпоративних облігацій. Однак на успіх такого фінансування можуть розраховувати підприємства із хорошою діловою репутацією, емісія облігацій яких може зацікавити крупних інвесторів – банки [11, с. 177].

Проблемним на сьогоднішній день усе ще залишається залучення довгострокових кредитів банківських установ, що зумовлено високим ступенем ризику вітчизняних інвестиційних проектів, а також слабкістю ресурсної бази вітчизняних банків. Також ситуація ускладнюється відсутністю в Україні спеціалізованих інвестиційних банків [13, с. 12].

Щодо використання залучених коштів для фінансування проектів, необхідно відзначити такі стримуючі фактори, як недостатній рівень розвитку ринку цінних паперів в Україні, а також несприятливий інвестиційний клімат, що ускладнює залучення іноземних інвестицій.

Отже, визначення джерел фінансування інвестиційних проектів є проблемою для вітчизняних підприємств, що потребує вирішення як на макро-, так і на мікрорівнях.

Підсумовуючи, слід зазначити, що розуміння сутності інвестиційного проекту як економічної категорії з урахуванням усіх його сутнісних ознак, а також систематизація джерел його фінансування мають становити теоретичний базис для здійснення процесу інвестування всіма суб'єктами інвестиційної діяльності.

Наук. керівн. Жуков В. В.

Література: 1. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с. 2. Інвестиційний менеджмент / [В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лелеко та ін.] ; за ред. В. М. Гриньової. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 368 с. 3. Грицай Т. Л. Інвестиційний проект як економічна категорія / Т. Л. Грицай // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – Вип. 18. – С. 272–278. 4. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч. посібн. / А. П. Дука. – К. : Каравела, 2007. – 424 с. 5. Скорнякова Ю. Б. Інвестиційний проект: сутність, склад учасників та джерела фінансування / Ю. Б. Скорнякова // Наука й економіка. – 2010. – № 2(18). – С. 83–90. 6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник / Т. В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. 7. Зимин А. И. Инвестиции: вопросы и ответы / А. И. Зимин. – М. : ИД "Юриспруденция", 2006. – 256 с. 8. Тарасюк Г. М. Управління проектами : навч. посібн. / Г. М. Тарасюк. – К. : Каравела, 2009. – 320 с. 9. Шаріпова О. С. Роль оцінювання інвестиційних проектів в інвестиційній стратегії підприємства в умовах економічної нестабільності / О. С. Шаріпова, І. В. Диннік // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2012. – № 1. – Ч. 2. – С. 230–237. 10. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1560-12>. 11. Заярна Н. М. Проблеми фінансування інвестиційних проектів українських підприємств / Н. М. Заярна, Н. О. Ємченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2. – С. 176–181. 12. Слепян Е. В. Регіональні інвестиційні проекти: класифікація та джерела фінансування / Е. В. Слепян // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 1(4). – С. 202–206. 13. Стефанович Є. А. Інвестиційні проекти та джерела їх фінансування / Є. А. Стефанович // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 20. – С. 8–12.